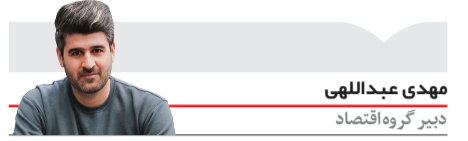

با وجود ۲ برابر شدن صادرات در ۲ سال اخیر

ایران شصت و یکمین صادرکننده به آفریقا است

مهدی عبداللهی
دبیر گروه اقتصاد

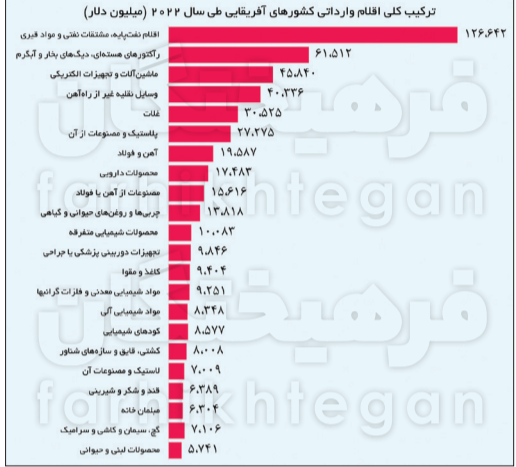
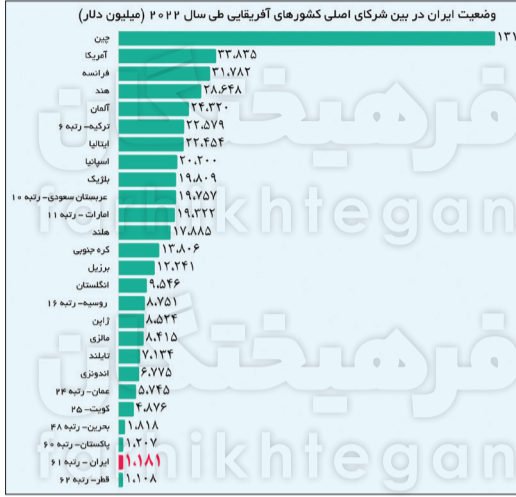
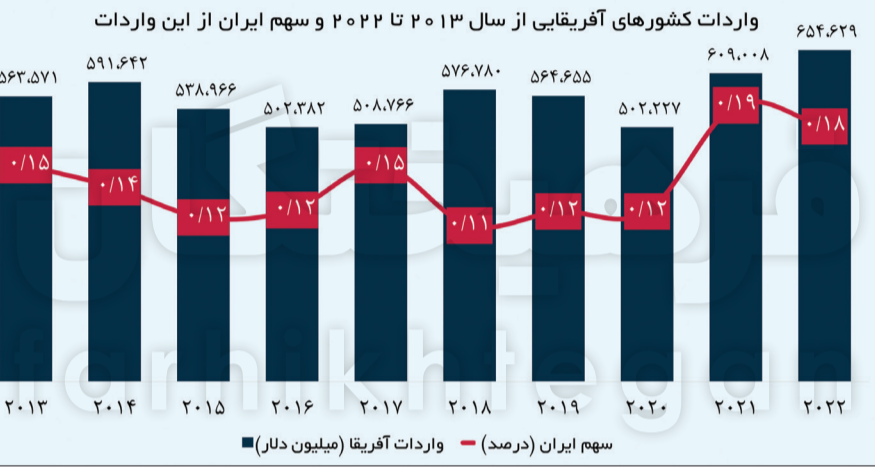
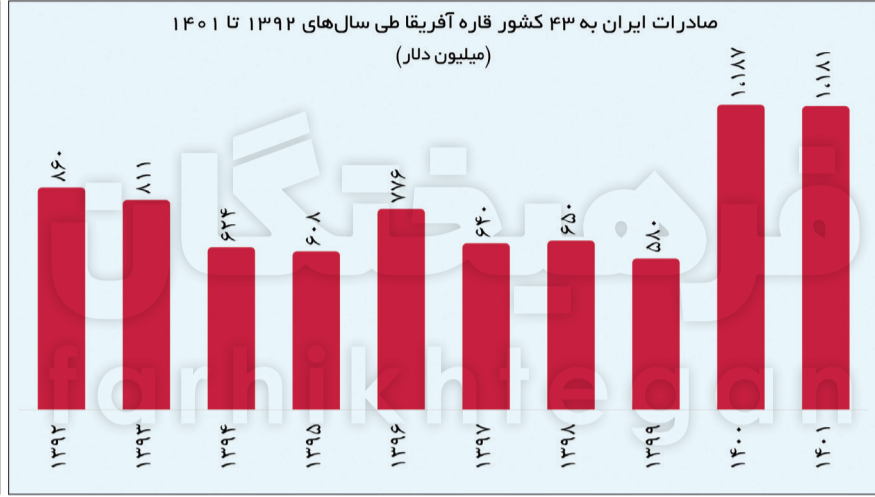
سفر سه روزه سیدابراهیم رئیسی می سه سه کشور آفریقایی کنیا، اوگاندا و زیمبابوه از سوی برخی رسانه‌های مطرح جهان همچون خبرگزاری فرانسه با عنوان «تلاش برای تنوع بخشیدن به روابط اقتصادی ایران با آفریقا» تعبیر شد. این برداشت و تحلیل شاید در ظاهر یک تعارف رسانه‌ای باشد اما نگاهی به جهت گیری های اقتصادی اتحادیه آفریقا نشان می دهد این اتحادیه در سال های اخیر تلاش هایی برای کاهش سیطره دلار و افزایش سهم ارزهای محلی در تجارت درون قاره ای و حتی تلاش برای افزایش سهم سهیم مبادلات بر پایه یونان چین داشته است. همچنین برخلاف تصور عمومی که آفریقا را قاره سیاه همراه با فقر و فلاکت می دانند، آمارها نشان می دهد حجم واردات این کشورها به بیش ۶۵۰ میلیارد دلار رسیده است. همچنین برآورد حاکی است از آن دارد که چندین کشور آفریقایی با رشد اقتصادی بالا موجب شده اند که سهم طبقه متوسط در این کشورها افزایش قابل توجهی داشته باشد. این تغییر ترکیب جمعیتی نشانه ای از فرصت های تجاری، سرمایه گذاری و مصرف کالا و خدمات و مهم تر از همه، فرصت آرامش و صلح در این کشورها است. با این حال، طی چند دهه روابط تجاری ایران با قاره آفریقا چندان مطلوب نبوده است، به طوری که در حال حاضر ایران به رغم اینکه در ۲ سال اخیر حجم صادراتش به آفریقا ۲ برابر شده، اما در رتبه ۶۱ جهان در بین شرکای تجاری قاره آفریقا قرار دارد. این در حالی است که حجم صادرات ترکیه به آفریقا ۱۹ برابر ایران بوده و این کشور ششمین شریک تجاری آفریقایی هاست.

سهم ۰.۳ درصدی ایران از واردات ۹ میلیاردی آفریقا

در تصورات اغلب افراد جامعه، مردم قاره آفریقا مردمی فقیرند که حتی از داشتن لباس نازنین محروم هستند و به صورت پاره پاره در میان طبیعت در تعامل با حیوانات وحشی زندگی می کنند. اما امروزه واقعیت قاره آفریقا این گونه نیست. طی سال های گذشته بسیاری از کشورهای این قاره رشد اقتصادی قابل توجهی داشته اند. برخی کشورهای این قاره نظیر آفریقای جنوبی، ونادا، ساحل عاج، نیجریه، الجزایر و... در سال های گذشته رشد اقتصادی بسیار مناسبی را نسبت به سایر کشورهای آفریقایی تجربه کرده اند. میزان واردات کالای تمامی کشورهای قاره آفریقا در سال ۲۰۲۲ به حدود ۶۵۵ میلیارد دلار رسیده است. مقایسه حجم صادرات واردات محصولات این قاره بیانگر افزایش حجم اقتصادی این قاره و بهبود تراز تجاری این قاره طی چند سال اخیر بوده است. با این حال، طبق آنچه در نمودار قابل مشاهده است، سهم ایران از واردات این قاره چندان قابل توجه نیست؛ چرا که در دو سال ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ که صادرات ایران به قاره آفریقا با رشد دو برابری نسبت به دوره ۱۳۹۹ تا ۱۳۹۶ روبه رو بوده، با این رشد نیز حجم صادرات ایران به بیش از ۴۰ کشور آفریقایی به حدود ۱٫۲ میلیارد دلار رسیده است.

رشد ۳ برابری صادرات به آفریقا در ۲ سال اخیر

گفته شد که صادرات ایران به کشورهای آفریقایی بسیار ناچیز بوده است. اما بررسی های آماری نشان می دهد طی دو سال اخیر صادرات ایران به بازار آفریقا نزدیک به ۲ برابر شده است. براساس این آمارها، صادرات ایران به کشورهای آفریقایی در سال ۱۳۹۲ حدود ۸۶۰ میلیون دلار بوده که با آمدن دولت روحانی و کم توجهی به بازار آفریقا، این مقدار به ۶۴۰ تا ۶۵۰ میلیون دلار در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ و به ۵۸۰ میلیون دلار در سال کرونایی

کودهای شیمیایی ۸٫۵ میلیارد دلار، لاستیک و مصنوعات آن ۷ میلیارد دلار، قند و شکر و شیرینی ۶٫۴ میلیارد دلار، میلمان خانه ۶٫۳ میلیارد دلار، گچ، سیمان و کاشی و سرامیک ۷٫۱ میلیارد دلار و محصولات لبنی و حیوانی ۵٫۷ میلیارد دلار. با توجه به توان صادراتی ایران در این گروه های کالایی می توان زمینه هایی برای صادرات این کالاها به منطقه مذکور را شناسایی کرد.

واردات ۱۳۷ میلیارد دلاری مشتقات نفتی

همان طور که گفته شد از مجموع ۶۵۵ میلیارد دلار واردات کشورهای آفریقایی طی سال ۲۰۲۲ حدود ۱۲۶ میلیارد و ۶۴۲ میلیون دلار آن مربوط به اقلام نفت پایه، مشتقات نفتی و قیری بوده است. در این خصوص احمد اسدزاده، معاون وزیر نفت در امور بین الملل و بازرگانی می گوید: «با بررسی که انجام دادیم ۱۳ قلم کالای اولویت داری که واردات آفریقا را شکل می دهند به صورت مستقیم و غیرمستقیم مربوط به صنعت نفت است که ارزش واردات این میزان، ۱۰۰ میلیارد دلار است. اگر فقط ۱۰ درصد از این بازار به ایران اختصاص پیدا کند این رقم ۱۰ میلیارد دلار خواهد بود.» وی اظهار داشت: «برای این کار باید خطوط کشتیرانی برقرار شود و روابط بانکی هم ایجاد شود. شما این را مقایسه کنید با وضعیت موجود که در سال ۱۴۰۰، حدود ۱٫۲ میلیون تن انواع محصولات پتروشیمی به ارزش ۵۵۴ میلیون دلار به آفریقا صادر شده است و این عدد در سال ۱۳۹۹ تقریبا ۱۱۲ میلیون دلار بوده است.

قدرت گرفتن طبقه متوسط فرصتی برای ایران

بررسی ها نشان می دهد در کشورهای آفریقایی علاوه بر صادرات کالا، در حوزه صادرات خدمات، ارائه خدمات فنی و مهندسی جهت ساخت و ساز، ساخت راه ها و بنادر و زیرساخت ها برای

به کشورهای امارات بوده است. رشد تجاری ترکیه به قاره آفریقا در سال های گذشته به واسطه سیاست گذاری های تجاری این کشور به صورت چشمگیری افزایش داشته است. به عنوان مثال در سال گذشته ترکیه همایش تجاری با حضور بیش از ۳۰۰ شرکت عمده واردکننده از ۴۱ کشور آفریقا و تولیدکنندگان ترکیه برگزار کرد تا بتواند سهم صادرات خود در قاره آفریقا را افزایش دهد. بررسی میزان صادرات ترکیه به آفریقا نشان می دهد ارزش صادرات این کشور به آفریقا در سال ۲۰۱۳ حدود ۱۵٫۴ میلیارد دلار بوده که ترک ها توانسته اند این مقدار را به حدود ۲۲٫۵ میلیارد دلار در سال ۲۰۲۲ برسانند. این رقم ۱۹ برابر صادرات کشورمان به قاره آفریقا است.

سید اقلام وارداتی آفریقایی ها

بسیاری از اقلام وارداتی کشورهای آفریقایی در سید صادراتی کشورمان وجود دارد. آمارهای وبسایت trademap (وابسته به آنتکاد و سازمان تجارت جهانی) نشان می دهد در سال ۲۰۲۲ از مجموع نزدیک به ۶۵۵ میلیارد دلار واردات کشورهای آفریقایی، ارقام اصلی به شرح زیر بوده است. اقلام نفت پایه، مشتقات نفتی و اقلام قیری ۱۲۶ میلیارد و ۶۴۲ میلیون دلار، راکتورهای هسته ای، دیگرهای بخار و آبگرم ۶۱٫۵ میلیارد دلار، ماشین آلات و تجهیزات الکتریکی نزدیک به ۴۶ میلیارد دلار، وسایل نقلیه غیر از موارد مورد استفاده از راه آهن ۴۰٫۳ میلیارد دلار، غلات ۳۰٫۵ میلیارد دلار، پلاستیکی و مصنوعات آن ۲۷٫۳ میلیارد دلار، آهن و فولاد ۱۹٫۶ میلیارد دلار، محصولات دارویی ۱۷٫۵ میلیارد دلار، مصنوعات از آهن یا فولاد ۱۵٫۶ میلیارد دلار، چربی ها و روغن های حیوانی و گیاهی ۱۳٫۸ میلیارد دلار، محصولات شیمیایی متفرقه ۱۰ میلیارد دلار، تجهیزات دوربینی پزشکی و جراحی ۹٫۸ میلیارد دلار، کاغذ و مقوا ۹٫۴ میلیارد دلار، مواد شیمیایی معدنی و فلزات گرانبها ۹٫۲ میلیارد دلار، مواد شیمیایی آلی ۸٫۳ میلیارد دلار،

رسید. با این حال، با تغییر دولت در سال ۱۴۰۰ و تغییر نگاه دولت به تجارت خارجی و دیپلماسی اقتصادی، وضعیت صادرات ایران به کشورهای آفریقایی با بهبود قابل توجهی روبه رو شد که در نتیجه آن، صادرات کشورمان به آفریقا به حدود ۱٫۲ میلیارد دلار رسید. به نظر می رسد با بهبود روابط ایران با برخی کشورهای آفریقایی و از جمله مصر، مبادلات تجاری کشورمان با آفریقا باز هم بهبود خواهد یافت. همچنین دستاوردهای دیپلماسی اقتصادی سفر اخیر رئیس جمهور نیز در سال های بعد آشکار خواهد شد که هر دو اینها، به بهبود مبادلات تجاری ایران و آفریقا خواهد انجامید.

رتبه ۶۱ ایران در بازار آفریقا

مقایسه میزان صادرات ایران به کشورهای آفریقایی نشان می دهد طی سال ۲۰۲۲ ترکیه با صادرات ۲۲٫۶ میلیارد دلاری خود، علاوه بر اینکه رتبه ۶ جهان را در بین شرکای کشورهای آفریقایی دارد، رتبه اول منطقه را نیز به خود اختصاص داده است. عربستان سعودی با صادرات ۱۹٫۷ میلیارد دلاری در رتبه ۱۰ جهان و دوم منطقه است، امارات با ۱۹٫۳ میلیارد دلار یازدهم دنیا و سوم منطقه است. روسیه با ۸٫۷ میلیارد دلار رتبه ۱۶ جهان و چهارم منطقه است. عمان با ۵٫۷ میلیارد دلار ۲۴ جهان و پنجم منطقه، کویت با ۴٫۸ میلیارد دلار ۲۵ جهان و ششم منطقه، بحرین با ۱٫۸ میلیارد دلار ۴۸ جهان و هفتم منطقه، پاکستان با ۱٫۲ میلیارد دلار ۶۰ جهان و هشتم منطقه است. ایران نیز با ۱۱۸۱ میلیون دلار صادرات به کشورهای آفریقایی در سال گذشته رتبه ۶۱ جهان و نهم منطقه را به خود اختصاص داده است. قطر نیز با ۱٫۱ میلیارد دلار در رتبه ۶۲ جهان و دهم منطقه است. گفته شد که در سال گذشته در میان کشورهای منطقه، ترکیه بیشترین حجم صادرات به قاره آفریقا را دارد. لازم به ذکر است تا پیش از این بیشترین آمار صادرات به این قاره مربوط

گزارش

بهزاد قبادی

چندی است بازار مرغ در ایران شرایط مطلوبی ندارد. قیمت در بازار این روزها به ازای هر کیلوگرم گوشت مرغ نزدیک به ۱۰ هزار تومان در پایتخت رسیده و این یک رکورد در قیمت این کالا است. آنچه برای مرغ رخ داده، حدود چهار پنج ماه است که تداوم داشته و مسئولان مرغ و عده ها و اقداماتی که داشتند در تسکین درد این بازار چندان موفق نبودند. فعالان این صنعت مهم ترین علت آشفتنگی بازار مرغ را در مشکلات زیربنایی، خصوصا ضعف برنامه ریزی مدیران وزارت جهاد کشاورزی در فراهم کردن شرایط مورد نیاز این صنعت می دانند. مهم ترین این بی برنامه گی ها، عدم تأمین به موقع و کافی نهاده های دامی است. چهار نهاده برای تأمین خوراک دام و طیور به عنوان مهم ترین غذاها برای این موجودات استفاده می شود که شامل دانه سویا، کنجاله سویا، ذرت و جو است. حدودا بهمن ماه سال گذشته بود که فعالان صنعت مرغ، در رسانه ها این هشدار را دادند که نهاده های برای جوجه ریزی جدید با کمبود مواجه است؛ خصوصا کنجاله سویا که اصلی ترین خوراک طیور و اتفاقا چشم اسفندیا نهاده ها هم همین محصول است. ۳۳ بهمن ۱۴۰۱، ناصر نبوی، رئیس هیات مدیره اتحادیه مرغ تخم گذار استان تهران در مصاحبه ای از بحرانی شدن بازار کنجاله خبر داد. طبق ادعای نبوی، پور، واردکنندگان خصوصی کنجاله سویا، پول دریافت کرده بودند ولی خبر از واردات نبود که این باعث شد بازار آزاد و حتی بازار سیاه این محصول رونق ویژه بگیرد و در حالی که قیمت هر کیلوگرم کنجاله به صورت مصوب در آن زمان ۱۶ هزار و ۳۰۰ تومان بوده، اما این محصول در بازار آزاد با بازار سیاه تا

پاشنه آشیل مرغ ۱۰۰ هزار تومانی!

تلفه دار روی آوری ۱۴ خردادماه، دبیر انجمن جوجه یک روزه کشور اعلام کرد حدود دو میلیون تخم مرغ نطفه دار از ترکیه وارد و خوابانده شده که در مقابل تولید داخل یعنی ۱۶۵ میلیون و ۶۰۰ هزار تخم مرغ نطفه دار، عدد زیادی نیست. همچنین در نامه ای که از علی محصصی، سرپرست مدیریت امور طیور جهاد کشاورزی استان گیلان رسانه ای شد، وی به مدیران کارخانه های جوجه کشی استان از امکان واردات این محصول برای پرکردن ظرفیت خالی کارخانه های خود خبر داد. تمهیداتی که اکنون در تیرماه هستیم باید جواب می داد، اما نمود آن در بازار چندان مشخص نیست. ناگفته نماند، بحران نهاده گرچه مهم ترین اما تنها دلیل شرایط این روزهای مرغ در ایران نیست. فعالان این صنعت مشکلاتی چون قیمت گذاری دستوری، گرانی هزینه های تولید و عدم بازاری سازی درست توسط مسئولان را از دیگر چالش های آن قلمداد کرده اند. با توجه به اینکه وزارت کشاورزی از فروردین ماه امسال و پس از عزل ساداتی نژاد بدون وزیر و با سرپرست اداره می شد، رخداد چنین بی نظمی ها و بی برنامه گی ها دور از انتظار نبوده ولی به نظر می رسد وزیر جدید باید تمام تلاش خود را انجام دهد تا با هماهنگی سایر ارکان دولت، خصوصا بانک مرکزی برای تأمین ارز، مشکل بازار نهاده خصوصا کنجاله و در پی آن بازار مرغ را مرتفع کند. در پایان باید به این نکته هم توجه کرد که با وجود رشد واردات سایر نهاده ها، چرا کنجاله سویا با این شدت دچار کاهش واردات شده و چه نفع یا عدم نفعی در این میان بوده که چنین اتفاقی رخ داده است؟ چرا سایر نهاده ها تأمین ارز شده اند اما کنجاله سویا با مشکل ارزی مواجه است؟

به شدت دچار کاهش شده، به طوری که طی ۳ ماهه نخست سال ۱۴۰۲، نسبت به مدت مشابه سال گذشته، واردات این محصول به لحاظ وزنی کاهش ۷۸ درصدی و به لحاظ ارزش نیز کاهش ۷۳ درصدی داشته است. طبق این آمارها حجم واردات کنجاله سویا، در سه ماهه اول سال جاری، معادل ۶۰ هزار و ۵۵۶ تن بوده که نسبت به مدت مشابه سال قبل که بیش از ۲۷۷ هزار تن بوده، کاهش ۷۸ درصدی را تجربه کرده است. برخلاف کاهش شدید واردات کنجاله سویا، براساس گزارش آماری وزارت جهاد کشاورزی طی سه ماهه بهار ۱۴۰۲ واردات ذرت از لحاظ حجمی ۳۹٪ و از لحاظ ارزش ۴۹ درصد، جو دامی از لحاظ حجمی ۵۴٫۵٪ و از لحاظ ارزش ۶۷ درصد و دانه سویا هم از لحاظ حجمی و هم ارزی، به ترتیب ۱۱ و ۱۵ درصد افزایش داشته اند.

راز واردات جوجه یک روزه

با توجه به توضیحاتی که داده شد، صنعت مرغ با کاهش مشکل ارزی در اسفندماه سال گذشته و به گواه فعالان صنعت طیور در اردیبهشت ماه امسال مواجه بوده و مرغداران برای آنکه مجبور به معدوم سازی نشوند، میزان جوجه ریزی را کاهش دادند. همین امر باعث شده که میزان عرضه و تقاضا در بازار به هم بخورد و بازار با کمبود گوشت مرغ مواجه باشد. این کاهش جوجه ریزی، دولت را مجبور کرد تا به واردات تخم مرغ

کاهش ۷۸ درصدی واردات کنجاله

بررسی آمار و ارقام واردات نهاده های نیز نشان می دهد علی رغم افزایش واردات دانه سویا، جو، ذرت، اما واردات کنجاله سویا